

Pēc izrādes “Inde” ar mācītāju Kristu Kalniņu sarunājas skatītāja, teātra blogere Sigita Paula Cepleviča

Sigita Paula Cepleviča: Piedzīvojot attiecībās kādas milzīgas sāpes, un, ja par tām viens ar otru nerunā, rezultāts var būt šķiršanās, kā tas ir šajā gadījumā izrādē... Kā Tev šķiet, kā iemācīties vienam ar otru runāt par savām sajūtām un sadzirdēt otru cilvēku?

Krists Kalniņš: Vispirms laikam jāsāk ar to, ka šādas situācijas ir diezgan bieži. Varbūt ne tieši tādas, ar ko ir saistīta šī izrāde, bet vispār kaut kādi smagi notikumi dzīvē, kam cilvēki iet cauri nevis vieni, bet kopā kā ģimene, kā laulība. Man ir grūti spriest, kā tas notiek citās valstīs, citās tautās, bet man gribētos domāt, ka tā ir arī mūsu īpatnība. Latviešu īpatnība, ka mēs neesam mācīti runāt, neesam vispār mācīti dalīties ar savām jūtām. Nezinu, kāpēc tas tā ir, bet es kā mācītājs ļoti bieži runāju ar cilvēkiem, ar kuriem no bērnības vecāki nekad nav runājuši par to, kā viņi jūtas, tādā dziļākā veidā.

S.P.: Varbūt tāpēc, ka šķiet, ka otrs nesapratīs...

K.: Es nezinu. Man vairāk šķiet, ka runāt par jūtām, par to, kā es jutos, ir kaut kas tāds atklāts, intīms. Ir jābūt milzīgai uzticībai starp cilvēkiem... Un interesanti, ka attiecību pašā sākumā, kad cilvēki ir tikko iemīlējušies, šī uzticība viņiem kaut kur ir. Cilvēki spēj runāt viens ar otru par lietām, kas viņu dzīvēs ir notikušas, bet varbūt tas vieglākais tobrīd ir tas, ka tās nav saistītas ar šīm attiecībām.

S.P.: Jā, katram atsevišķi...

K.: Jā, jo tas nav saistīts ar to, ko viens otram esam nodarījuši... Katrās attiecībās ir ļoti svarīgi, ka mēs spējam runāt, izteikties, un cilvēki to ļoti novērtē. Bet tad, kad nonākam tādās personiskās attiecībās, kad mums ir jāuzņemas atbildība, tad iestājas citi likumi. Tādos gadījumos ļoti bieži notiek, ka nespējam pārrunāt tādas sāpīgas lietas. Varbūt ne vienmēr tas ir negatīvi, jo ļoti bieži cilvēki nespēj vai negrib spēt to. Viņiem šķiet – nu, ko es tur vēl otru sāpināšu, vai varbūt es pats mazliet baidos vēl dziļāk šajā problēmā iedziļināties, baidos, ka tas var aizvest pie vēl dziļākiem attiecību sarežģījumiem... Tā mēs it kā iemācāmies “norīt” šīs lietas, ja varam tādu vārdu lietot. Cits saka – aprakt, paslēpt kaut kur, cerībā, ka tas pats no sevis pārstrādāsies vai atrisināsies. Ar tādām vienkāršākām lietām tā arī notiek, bet ne ar nopietnām. Un katra tāda nopietna lieta, kas notiek, ja mēs nespējam kādreiz izrunāties vai pat ja mēs spējam runāt, mēs nespējam sadzirdēt to otru, jo mēs katrs runājam par kaut ko, kas mums sāp, un tā mūsu sāpe ir tā svarīgā, lielā un būtiskā, un es nemaz varbūt nespēju iedomāties, ka tam otram cilvēkam arī ir viņa sāpes. Un tad tas viss atsvešina, attālina, attiecībās cilvēki kļūst distancēti un kādreiz arī, nespējot pārvarēt lielus un smagus dzīves notikumus, izšķiras, aiziet katrs uz savu pusi.

S.P.: Izrādē ir šis traģiskais notikums, kas piedzīvots attiecībās pirms 9 gadiem. Ļoti bieži pēc šādiem pārbaudījumiem un tik lielām sāpēm cilvēki vaino Dievu. Kā Tev šķiet, kā pieņemt, ka uz šiem “Kāpēc” nebūs atbilžu? Un kā piedot Dievam Viņa plānu, kurš mēdz būt tik sāpīgs?

K.: Jā, tas ir labs jautājums! Tieši nesen par šo lasīju. Vienam no lielajiem baznīcu tēviem bija līdzīgs jautājums lielā dzīves brīdī, un es domāju, ka tas ir tāds kopjautājums ikvienam ticīgam cilvēkam, kas atklāj šo Dieva mīlestību, ka tā ir īsta, patiesa un reāla, bet ka šie notikumi, kas notiek pasaulē, tik ļoti smagie un traģiskie, neierakstās tajā mīlestības mūsu izpratnē. Interesanti tas, ka Dievs viņam atbildēja, un es ticu, ka tā arī tas ir bijis un tā ir bijusi Dieva atbilde... Nu, ka tas ir mūsu cilvēciskajam prātam neaptverams. Pat, ja Dievs mums mēģinātu dot šo atbildi, kāpēc šīs lietas tādā veidā notiek, mūsu prāts to nespētu saprast un aptvert. Jā, mēs redzam šo traģisko notikumu, un mēs nofokusējamies uz tām sāpēm un zaudējumu, ko mēs piedzīvojam, bet mēs neredzam tajā jēgu, ka tas varētu būt kaut kādā veidā nozīmīgi šī cilvēka dvēselei vai būtībai, vai kādā citā aspektā ārkārtīgi svarīgs notikums, kas viņa dzīvei tālāk citā dimensijā vai garīgā pasaulē var iedot kaut ko tādu, pie kā viņš citādā veidā nevarētu nonākt. Tā Dieva atbilde beidzas ar to, ka mēs nevaram cilvēciski šīs lietas saprast, bet vienīgā lieta, ko mēs varam saprast un satvert ar prātu, ir tā, ka Dievs ir mīlestība. Līdz ar to bez ticības Dievam mēs nevaram nonākt pie tā, ka vispār kaut kādā veidā spējam pieņemt, ka, lai arī mēs nesaprotam, bet šī mīlestība šeit notiek. Piemēram, kad es biju reiz līdzās kādai sievietei, kura izjuta līdzīgas zaudējuma sāpes kā izrādē, es arī piedzīvoju lielu ticības krīzi. Atceros, ka es runāju ar Dievu, ka es nevaru izskaidrot, kāpēc tam bija tā jānotiek, bet ka es spēju pieņemt, ka Dieva mīlestība pastāv un ka tas ir noslēpums, kuram man ir jāuzticas ārpus manas izpratnes, ārpus mana prāta. Ja cilvēkā nav ticība, tad tu nevari tam tikt pāri. Tas ir pārāk dziļš bezdibenis, lai tu tajā neiekristu un nesadauzītos. Šeit ir ļoti, ļoti svarīga cilvēka ticība. Un nevis tāda virspusēja, bet dziļa Dieva pieredze, kurā Dieva mīlestība nav tikai kaut kāds koncepts vai jēdziens, bet tavu attiecību ar Dievu pamatā. Tad ir iespējams šādas lietas pieņemt, ka tādas notiek.

S.P.: Un noteikti ir arī tādi gadījumi, kad cilvēki pēc šādiem zaudējumiem sāk meklēt Dievu, kas iepriekš nemaz nav bijuši kristieši, vai ne? Tu droši vien esi arī šādus stāstus dzirdējis.

K.: Jā, protams! Un arī tādi, kas jau ir bijuši kristieši! Tā, kā tu saki – ģimene piedzīvo kādu traģisku notikumu savā vidū, viņi nav ticīgi cilvēki, un viņi meklē Dievā šo mierinājumu, meklē kaut kādas atbildes. Dievs šo mierinājumu spēj dot. Pat, ja cilvēki jau ir ticīgi un arī piedzīvo līdzīgus traģiskus notikumus savā dzīvē, protams, tas arī ir saistīts ar ticības krīzi. Kā jau mēs runājam – kā tas tā notiek? Dievs taču ir Mīlestība!

S.P.: Dievs ir labs!

K.: Jā, Viņš ir labs! Kāpēc Viņš pieļauj, ka tas tā notiek? Šis Dieva labums šajā brīdī nepaliek iesprostots tikai mūsu izpratnē par to, kas ir labs - kā cilvēka dzīve, dzīvība utt. Tur notiek kaut kas daudz lielāks, ko mēs redzēsīm jau no tādas dievišķas perspektīvas, kad visas cilvēku dzīves un likteņi saies kopā, un tad tur Dieva Patiesībā un Klātbūtnē varēs redzēt, kā tas viss ir

veidojies, kāpēc un kā šie mums traģiskie notikumi ir iespaidojuši cilvēku dzīves tālāk garīgajā esamībā.

S.P.: Mani "aizķēra" 1. jūnijā Dvēseļu dārza svētbrīdī, kurā piedalījās arī abi šīs izrādes aktieri un režisore, mācītāja Linarda Rozentāla teiktais apmēram tā: "Lai notiktu Augšāmcelšanās, jābūt izlīgumam ar Dievu un notikuma pieņemšanai." Kā Tev šķiet, cik viegli vai grūti notiek šāds izlīgums?

K.: Jā, mēs jau par to runājām! Es domāju, ka pilnīgi noteikti nav viegli. Un tas nav cilvēka prāts, kas spēj izlīgumu ar Dievu panākt, jo tajā, kas notiek, mūsu izpratnē nav loģika, nav tas, ko mēs saprotam ar vārdiem "labs" vai "mīlestība", tu nevari to izlīgumu panākt. Lai vispār mainītos šīs attiecības ar Dievu un lai mēs varētu no šīs traģēdijas zonas iziet ārā, ir jānotiek sastapšanās ar Dievu, ar Dzīvo Dievu, ar to, ka Dievs ir klātesošs. Tur ir jābūt tām attiecībām, kurās es spēju arī uzticēties Dievam, to nesaprotot un nezinot. Piemēram, bērni taču arī uzticas saviem vecākiem tajās lietās, kuras viņi nezina un nesaprot. Un arī bērniem ir reizēm jāpiedzīvo kādas sāpīgas lietas, kad viņi nesaprot, kāpēc tas tā ar viņiem notiek, bet vecāki ir klātesoši ar savu mīlestību un atbalstu, un tas viņiem ļauj šīm sāpēm iziet cauri. Un, ja mēs ļaujam Dievam būt klātesošam un uzticamies, ka Viņš arī tajā zaudējumā un pret to cilvēku, ar ko tas ir noticis, ka Dievs ir arī tur klātesošs... Tur ir kaut kāds daudz lielāks, dziļāks noslēpums, kur es varu teikt: "Jā, Dievs, es spēju to atdot tev!" Bet tas ir process, tas nenotiek vienā brīdī. Un es ticu, ka, ja cilvēks ir gatavs ieiet šajā procesā, tad viņš var nonākt kaut kur tur, kur dzīve atkal kļūst jēgpilna.

S.P.: Sabiedrībā mēdz būt maldīgs uzskats, ka kristiešiem ir vieglāk šādiem smagiem pārbaudījumiem tikt pāri... Man šķiet, ka tā nav. Un bieži mēdz būt, ka šādas sāpes tieši attālina no Dieva, jo ir milzīgas dusmas uz Viņu.

K.: Es domāju, ka šeit ir vairākas lietas, ko tu nupat pateici. Jo būt kristietim nenožīmē būt kaut kādās vienādās attiecībās ar Dievu. Ticība vispār ir tāds garīgs ceļš. Tā ir ļoti atšķirīga dažāda pieredze. Tas ir interesanti, ka tu uzdod šo jautājumu, jo es par to tieši šorīt domāju. Piemēram, ticības sākumā mums šķiet, ka Dievs ir tikpat kā garantējis, ka mums būs viss dzīvē labi un ka Dievs mūs visādā veidā pasargās no pārbaudījumiem, traģēdijām. Bet kā es vienmēr cilvēkiem saku – nekur tas nav rakstīts. Nekur Evaņģēlijā to nevar izlasīt. Tur ir rakstīts par piedošanu, pestīšanu, bet ne par to, ka mums kaut kādā veidā dzīve būs vieglāka, pasargātāka. Un ticības sākumā, kamēr manas attiecības ar Dievu balstās tikai uz kaut kādiem pieņēmumiem, priekšstatiem, kādam Viņam būtu jābūt attiecībā uz manu dzīvi, tad, protams, kad notiek kādi smagi pārbaudījumi, šķiet – kas te tagad notiek? Cilvēki domā, ka kaut ko nepareizi izdarījuši, un tagad Dievs viņus soda. Vai arī – ja jau Dievs ir tāds, tad man tādu Dievu nevajag. Tā ir tāda viena kristiešu grupa, kurai attiecības ar Dievu vēl ir vairāk priekšstatos. Bet es domāju, ka tur, kur ticība kā Dieva pieredze cilvēka dzīvē ir jau tāda dziļāka un pilnīgāka, tur līdzī nāk tāda pieņemšana un uzticēšanās Dievam tajā, ka Viņš arī šeit, šajā notikumā ir klātesošs. Mums tas ir sāpīgi šeit un tagad, bet mēs nezinām, kas būs tas iznākums, kas ir tā cita realitāte, kas šeit darbojas.

S.P.: Agrāk tik maz tika runāts par šo tēmu, un ir tik labi, ka tiek runāts arvien vairāk gan presē, gan arī teātrī. Man šķiet, ka šī izrāde liek aizdomāties arī tiem, kas ir bijuši līdzās šādām ģimenēm, vai vismaz no malas var paskatīties, kā dzīvē notiek. Ko Tu par to domā?

K.: Es domāju, ka katrs šīs izrādes skatītājs skatās no savas pieredzes. Un cilvēki var būt dažādos veidos saistīti ar līdzīgām situācijām. Man pašam šķita interesanti, kā parādās šo cilvēku attiecības, kas ir bijuši kopā, tad viņi ir piedzīvojuši šo sāpīgo notikumu, tad viņi ir izšķīrušies, un tad viņi atkal pēc ilga laika satiekas. Un tad vari šajos cilvēkos ieraudzīt vairākus saskarsmes līmeņus. To līmeni, kurā šie cilvēki ir bijuši iemīļējušies, kā viņi vēl joprojām nes to dziļāko vīra un sievas attiecību dimensiju, kur viņi ir tuvi un vēl joprojām kaut kādā veidā saistīti ar šo mīlestības tuvību, intimitāti... Tas ir viens, tāds dziļākais līmenis. Tad nākamais, protams, ir šis aizvainojuma līmenis jeb šķiršanās stāsts, kas ir virsū tam pirmajam līmenim, un ir tik interesanti, ka mēs redzam, ka šis šķiršanās stāsts ir redzams ne tikai no vienas puses, bet no abām. Un es domāju arī, cik pārsteidzoši, ka šīs izrādes gaitā, pie kā pats arī pieķēru savas sajūtas, ka no sākuma tu esi šīs sievietes pusē, skaties no viņas puses, un tev ir pilnīgi skaidrs – vīrietis nav izturējies, ir aizgājis... Tu esi pilnīgi sievietes pusē, bet tad piepeši nāk šī vīrieša stāsts, kāpēc ir tā noticis un kāpēc viņš ir aizgājis... Un ir tik pārsteidzoši, kā mainās iekšēji tava attieksme. Un tad tu saproti, ka tā vīrieša pusē ir absolūti saprotami un objektīvi iemesli, izvēloties spert šo soli un radot vēl lielākas ciešanas savā dzīvē, lai pasargātu to cilvēku, kuru viņš mīl, no vēl dziļāka sāpju degradācijas līmeņa. Tur noteikti ir vēl daudz līmeņu, bet tas trešais lielais vēl ir tas, kurā viņi jau ir atsvešinājušies un katrs dzīvo savu dzīvi, kā viņi ir pārvarējuši sāpes un kā viņi tālāk dzīvē iet. Man šķiet, arī skatītāji zālē ir kādā no tiem. Iespējams, varbūt kāds ir tajās mīlestības attiecībās, kāds varbūt zaudē, un nav jau vienmēr jābūt tādām traģiskam notikumam. Attiecību zaudēšana vien ir, manuprāt, pietiekami traģisks notikums. Varbūt kādi skatītāji skatās uz savām attiecībām pagātnē, kuras ir palikušas ar to manu stāstu, bet es tā arī nezinu, kāds ir tas otrs stāsts. Domāju, ka tur ir plašas iespējas, no kuras vietas skaties izrādi.

S.P.: Viens no redzamākajiem un spēcīgākajiem scenogrāfijas simboliem ir akmeņi. Rēzija to raksturo kā - "kad noliekam no sirds akmeni, mēs varam uz tā pasēdēt". Kā Tev šķiet, kā vislabāk var noņemt no sevis to akmens smagumu, ko nesam sevī? Runājot vispār par jebkuru zaudējumu, sāpēm un dusmām, man, piemēram, palīdzēja grēksūdze un sarunas ar mācītāju...

K.: Jā, man arī šķiet, ka akmens ir ārkārtīgi spēcīgs simbols! Ne velti Jēzus kapam priekšā bija aizvelts akmens, un Lieldienu stāsts sākas ar to, ka akmens ir novelts. Akmens nozīmē beigās, tādu punktu, un tur ir cerība... Un ir svarīgi, lai tas akmens ir novelts. Arī šajā Lieldienu stāstā ir zīme, ka akmens ir novelts, un kaut kas ir atbrīvots. Protams, tur ir tukšais kaps, kas atkal ir nākamais simbols. Ja noveltu akmeni, ielietu iekšā un atrastu, ka cilvēks ir beigts, tas nebūtu šis nozīmīgais stāsts. Es varētu tev teikt, ka, pirmkārt, lai akmens tiktu novelts, cilvēkam ir jāpiedzīvo šī transformācija jeb jāsastopas ar Augšāmcelto Dievu, ar Jēzu Kristu, kurš ir ienācis šajā pasaulē, lai dāvātu sevi un lai tie akmeņi vispār varētu tikt novelty, un lai būtu jēga vispār tos akmeņus novelty. Citādāk tu vari novelty akmeni, bet, ja tu tur esi palicis beigts guļot, tad nav jēgas. Arī pie Lācara kapa Jēzus saka: "Noveliet akmeni vispirms!" Tas ir tas būtiskākais – vispirms sastapties ar Dievu, un tas ir ticības ceļš. Nav cita ceļa. Un pēc tam jau, kad esi sastapies ar Dzīvo Dievu un tas lielais akmens no tevis ir novelts, kad tu atrodi šo jauno jēgu un

tu ieraugi savu dzīves saturu un nozīmi, tad ir vēl daudzi mazie akmeņi, kas ir citiem lielāki, citiem mazāki, kas arī ir mūsu pagātne, par ko mēs sakām – sirds kā akmens. Mūsu ievainojumi, jaunas rīcības, neapdomīgas rīcības – tas viss kā tādi akmeņi saguļas. Cilvēka sirds kļūst nejutīga. Un tad sirdsapziņa dod mums šos signālus un pamudina caur Augšāmcelto Kristu. Un tad, protams, ir grēksūdze. Tad notiek šī transformācija jeb sastapšanās ar Dievu, kad tu saproti, ka tev vairs nav šos akmeņus pašam jānes, jo ir kāds, kas grib tos akmeņus no tevis paņemt. Un tad tu atdod. Grēks kā akmens. Tavas kļūdas, viss, ko esi darījis, tu vari to visu tagad atdot. Neviens no mums negrib ņemt no otra akmeni. Mēs gribam no citiem ņemt tikai labas, priecīgas, vieglas, gaišas lietas, bet Kristus ir tas, kas to vēlas. Es to esmu piedzīvojis kā mācītājs – tie ir apbrīnojami brīži, kad cilvēki ar savām sāpīgām dzīves pieredzēm var nākt un izlīdzināties ar sevi, saņemt piedošanu un tālāk šo piedošanu dot cilvēkiem, kas, viņuprāt, ir darījuši viņiem pāri, un lūgt piedošanu tiem, kuriem viņi ir darījuši pāri. Tas tad kļūst par šo garīgo ceļu, par šo atbrīvošanās ceļu. Cilvēks atnāk uz grēksūdzes tik ļoti satriekts, un kā viņš rūdās, ar tādu smagu, nepaceļamu sirdi, un kā viņš pieceļas no grēksūdzes... Ar tādu pilnīgi jaunu, vieglu sajūtu. Viss ir paņemts nost, visi mūri un cietumi ir sagrauti viņā, un viņš var iet ārā.

S.P.: Akmeņi simbolizē arī aizvainojumu, ko nesam sevī, nespējot palūgt otram piedošanu vai gaidot no otra atvainošanos par izdarīto... Savā ziņā tas aizvainojums arī ir tā inde, kas izposta attiecības un mīlestību. Kāpēc ir tik grūti lūgt piedošanu?

K.: Man nupat ienāca prātā, ka arī Vecajā Derībā ir teikts, ka tad, kad cilvēki pārkāpa kādus baušļus, tad viņi bija jānomētā ar akmeņiem. Akmens kļūva par tādu atriebības un “taisnības” ieroci.

S.P.: Un mūsdienās mēs joprojām nomētājam citus ar akmeņiem, cenšoties ievainot, tikai verbāli, ar vārdiem. Mēs gribam, lai arī tam otram sāp tikpat ļoti, kā sāp mums... Arī izrādē to labi redzam...

K.: Jā... Es domāju, ka ir daudzi iemesli, kāpēc ir tik grūti lūgt piedošanu. Pirmkārt, tas ir tāds pašlepnums, jo lūgt piedošanu tomēr nozīmē atzīt savu vainu, savas kļūdas, nezināšanu, nevarību, tādas lietas sevī, kuras atzīstot tev ir jāatklāj savs grēcīgums, un tas vienmēr ir ārkārtīgi nepatīkams brīdis. Kad es lūdzu piedošanu, man kaut kā ir jāizjūt šī pazemība, un pazemību es izjūtu tādēļ, ka es esmu sapratis, ka esmu darījis pāri otram cilvēkam. Nav nekāda nozīme piedošana, ja cilvēks to saka bez šīs izpratnes, bez tās sajūtas, ka tas tiešām bija kaut kas ļauns, ko es izdarīju, ka tas bija ievainojoši un sāpīgi un ka es apņemos to vairs nedarīt. Es domāju, ka tā pazemības sajūta ir milzīgs izaicinājums mūsdienu cilvēkam. Atzīt, ka viņš ir izdarījis kaut ko sliktu. Un, protams, lūgt piedošanu traucē arī citas lietas – kauns, bailes, vainas sajūta, egoisms, lepnība... Kaut gan ir ļoti interesanti, ka cilvēki dalās. Ir cilvēki, kas ļoti viegli lūdz piedošanu, bet viņiem ir grūti otram piedot, un ir arī otrādāk, kuriem ir grūti lūgt piedošanu, bet viņi viegli piedod citiem. Es atceros, ka mans dēls Dāvids bija ļoti interesants. Tad, kad viņš bija maziņš, kādi divi vai trīs gadi, vienmēr, kad notika kāds mazāks vai lielāks konflikts, viņš, nevilcinoties ne mirkli, nāca uzreiz apskauties un lūgt piedošanu. Atceros, ka man tas toreiz ļoti aizskāra sirdi. Es domāju, cik skaisti tu no tāda bērna redzi to, cik viņam svarīgs ir tas brīdis, un viņš nedomā, kā tas būs, viņam nav tā egoisma un domas, kā es tur tagad iešu

atvainoties un ko tas cilvēks par mani tagad domās. Tā ir vienkārši tāda sirds kustība. Pilnīgi brīva un tīra, jo viņš negrib dzīvot šajā konfliktā. Viņš uzreiz šo konfliktu grib izlīdzināt. Un tā ir tāda skaista lieta, pēc kuras varam sev ilgoties. Kad zinām, ka esam izdarījuši kādam pāri, uzreiz lūdzam piedošanu.

S.P.: Diemžēl ir jau arī tādi cilvēki, kas nemaz nevēlas novelt to akmeni no sevis un labprāt dzīvo savā izmisumā kā cietēji. Kā palīdzēt tādiem cilvēkiem atgriezties dzīvē?

K.: Tie ir vairāk tādi cilvēki, kas ir iestrēguši. Kā jau es teicu – ja tu neesi sapratis un piedzīvojis, ka šī pasaule un notikumi ir tikai daļa no visa lielā stāsta, jo, ja tu redzi tikai šo mirkli un tagad...

S.P.: Un tikai savas sāpes...

K.: Jā, un to, ko tas nodara tikai tev, ko tas atņem tev utt., tad, protams, ir gandrīz neiespējami piecelties. Atceros kādu atraitni, kas arī bija ticīgs cilvēks, vismaz tādā nozīmē, ka viņa nāca uz baznīcu, un viņa 15 gadus dzīvoja sērās par savu nomirušo vīru... Es viņu satiku, kad viņa bija jau 15 gadus atraitne, un viņa vēl joprojām dzīvoja tā, it kā tas būtu noticis vakar. Tu noliedz šo dzīvi, kas notiek tālāk, un tu spēj dzīvot tikai dzīvi, skatoties atpakaļ un dzīvot tikai no šī punkta, ka tev ir atņemts, ka tev nav, ka labi bija tad, kad bija, un, kad tev nav, tev vairs nevar būt labi... Tas ir tā, it kā nest sevī tādu dziļu brūci, ievainojumu un neļaut nevienam ārstam pieskarties, bet katru dienu viņu tā kā skrubināt un neļaut tam sadzīt. Visu laiku to rētu turēt vaļā, jo gribi visu laiku dzīvot tajā sājū pasaulē un sevi tajā ieslēdz.

S.P.: Izrādē Viņa 9 gadus netika pāri savam izmisumam un tajā “peldēja kā siltā vannā”. Vai var teikt, ka ir sievietes, kurām patīk ieņemt cietējas lomu ilgstoši?

K.: Es domāju, ka tā cietējas loma jau nav nekas tāds patīkams. Protams, var, un ne tikai sievietes, bet arī vīrieši ieņemt cietēja lomu, upura lomu, un kaut kādā veidā tik ļoti identificēties, lai sevi žēlotu un lai citi mani žēlotu, bet es domāju, ka tā nav nekāda patīkamā dzīve. Apkārtējie cilvēki ļoti nogurst, ja viņu vidū ir visu laiku viens cilvēks, kas intensīvi pieprasa sevi žēlot, un, protams, tā ir dabiska cilvēku reakcija, ka tev ir žēl un gribi palīdzēt. Bet tā ir arī kā slimība – tu gribi palīdzēt, atbalstīt cerībā, ka tas cilvēks veseļosies, bet, ja viņš negrib veseļoties, tikai “karāties tev kaklā”, tad agrāk vai vēlāk tu vienkārši nespēsi to panest. Un tad tās attiecības vienkārši pārtraucas. Arī šajā izrādē mēs redzam, ka tas, kas šai sievietei pietrūka, bija šī stāsta otra puse. Viņa šo stāstu redzēja tikai no sevis, ka tas vīrietis ir piecēlies un aizgājis. Un viņa šo aiziešanu ir iztulkojusi savā veidā – ka viņš nav izturējies, viņš viņu ir pametis... Bet mēs jau par to sākumā runājām, ka šim vīrietim ir savs stāsts, un tad, kad tu viņā ieklausies, tu ļoti loģiski saproti, ka tā vīrieša rīcība šajā gadījumā bija absolūti nepieciešama, lai tādā veidā, kā viņi abi divi šīs ciešanas izdzīvoja, lai tas viņus nedegradētu vēl vairāk, neiedzītu vēl dziļākās citās ciešanās un sāpēs. Tāpēc, protams, ir ārkārtīgi jāuzmanās no tā, lai neiesprūstu tajā upura lomā – man tagad ir nodarīts pāri... Es esmu diezgan daudz runājis ar cilvēkiem, kuri atnāk kā upuri, bet tad, kad ar viņiem sāku runāt un vērt vaļā tās situācijas un skatīties, tad agrāk vai vēlāk viņi nonāk paši pie tā un saprot, ka viņi nav tikai upuri, un ļoti bieži viņi ir arī šis otrs – var teikt varmāka vai tas, kas ir darījis pāri. Situācija, kurā viņi ir nonākuši, šobrīd viņi ir upuri, bet tas ir

rezultāts tam, ka kaut kad viņi ir bijuši varmāka. Un tad, kad tu spēj uzņemties atbildību par to savu daļu, tad jau arī brīvība un dzīvība tevī parādās vairāk. Tu saproti, ka neesi tikai upuris, bet ka tur ir arī tava atbildība un tu šo situāciju daļēji esi arī izraisījis. Protams, mums vienmēr ir tas salīdzinājums – kurš vairāk? Bet, ja tu jau tādā veidā sāk redzēt, tad tas jau arī tevi “izmet ārā” no tās upura lomas.

S.P.: Un šajā izrādē var redzēt, ka abiem sāk... Un nav, ka vienam vairāk un otram – mazāk... Vīrieši to tā neizrāda uz āru. Tikai tajā kulminācijas brīdī to var redzēt.

K.: Jā, tieši tā! Un kā jau es sacīju – viņi satiekas tajos trīs līmeņos. Tas ir tik skaisti, kā tas šajā izrādē arī notiek, ja tu to spēj piefiksēt, kā šie līmeņi mainās. Ir tas tuvākais brīdis, tad ir atkal tas ievainojuma brīdis, tad ir atkal šis pilnīgi svešais brīdis... Viņi visu laiku rotē pa šiem līmeņiem, kamēr viņi nonāk līdz tai kulminācijai. Un, ja mēs atkal atgriežamies pie tādas situācijas analīzes, tad es domāju, ka, protams, mēs varētu teikt, ka vīrietis varēja neaiziet... Es tam pilnīgi piekrītu, jā... Iespējams, šī godīgā saruna varbūt būtu palīdzējusi, bet tad atkal ir tas jautājums, ko mēs redzam izrādē – vai tā sieviete būtu gatava tam, ko viņš viņai sacītu? Kā viņš teica: “Tu biji kļuvusi tik nejutīga pret mani, ka man jau gribējās tev sist, lai tevi dabūtu atpakaļ.” Tā sieviete ir bijusi tik dziļi iepeldējusi tajā savā sājū pasaulē, ka tās attiecības ar vīru vairs jau nepastāvēja. Tikai viņas zaudējums. Un tad viņš saka tos vārdus: “Bet es arī zaudēju!” Tas ir arī tas, ka mēs tik ļoti fokusējamies uz to, ko mēs pārdzīvojam un izciešam, un ir tik grūti saprast un pieņemt to, ka arī tas otrs cilvēks tieši tāpat pārdzīvo un izcieš! Un tad kopā būt, kopā vienam otru atbalstīt – tā ir tā šaurā taciņa cauri tām sājū. Nezinu, kā tas ir tev bijis, bet, kad man ir kādi sājū brīži, tad es jūtu tādu kā noslēgšanos, gribas noslēgties.

S.P.: Jā, piekrītu! Negribas īsti laist nevienu sev klāt, pašai cīnīties ar savām sājū...

K.: Jā, un tas tad rada atkal, kā mēs jau runājām, šo distanci.

S.P.: Piekrītu. Zini, manuprāt, šī ir viena no tādām izrādēm, kuru var vēl un vēl analizēt un kas rosina domāt, just, meklēt atbildes... Un tā ir tik ļoti īpaša izrāde, jo tajā ir tik daudz spēcīgu un nozīmīgu simbolu un tik ļoti jūtama Dieva klātbūtne katrā izrādes mirklī, katrā sekundē, katrā no abiem aktieriem, jo Dievs ir gan vīrišķais, gan sievišķais... Un noteikti, skatoties otro reizi, es vēl kaut ko jaunu atklātu un sajūtu. Līdzīgi kā ar īpašu skaņdarbu, kas ar katru klausīšanās brīdi vēl spēcīgāk pieskaras dvēselei. Gribētos teikt, ka šis ir brīnišķīgs režisores un aktieru pieskāriens caur Radītāju skatītāju sirdīm un dvēselēm... Ja vien viņi iet uz izrādi atvērti šim pieskārienam ar redzīgu un dzirdīgu sirdi...